

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації економічних відносин розвиток сучасного суспільства характеризується стрімкими змінами структурного й інституційного характеру, що пов'язано з активізацією інноваційної діяльності, яка забезпечить перехід на моделі сталого розвитку як окремих видів економічної діяльності, так і національного господарства в цілому. Визначною мірою це стосується аграрної сфери та її окремих складових.

Аграрна сфера визначена як складова соціально-економічної і одночасно вразливої агробіологічної системи природи й суспільства з диверсифікованими функціями – життєзабезпечення (виробництво агропродовольства і сировини), життєдіяльності (зайнятість, умови і якість життя господарюючих суб'єктів, сільського населення, нації загалом), життєоблаштування (освоєність території та середовища проживання). Раціональне виконання аграрною сферою цих різноманітних функцій можливе лише за умови функціонування на засадах сталого розвитку.

Ми вважаємо, що сталий розвиток аграрної сфери – це довгостроковий розвиток, збалансований з точки зору соціально-економічних і агроекологічних параметрів, головним критерієм якого доцільно визнати підвищення якості життя агровиробників, сільського населення, усієї нації на основі збереження її життєзабезпечуючих комплексів та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Інвестиції та інновації є невід'ємними складовими фінансового забезпечення процесу відтворення капіталу аграрної сфери для формування умов її сталого (збалансованого) розвитку.

Останнім часом розгорнулася дискусія щодо визначення ролі держави у розвитку аграрної сфери та переході її на модель сталого розвитку з врахуванням впливу глобалізації. На нашу думку, варто погодитися з тими вченими-економістами, які стверджують, що для формування засад сталого агрогосподарювання необхідно використовувати більш прагматичну політику, при цьому пріоритетне значення повинно мати державне регулювання економіки, яке здійснюється формуванням аграрної політики держави, підтримкою відповідних механізмів, розробкою правових та організаційних основ діяльності суб'єктів аграрної сфери.

До джерел фінансового забезпечення аграрної сфери, які мають тісний зв'язок з її розвитком належать інвестиції в основний капітал сільського господарства (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,89) та прямі іноземні інвестиції (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,94), але вони не впливають на зростання валового продукту сільського господарства (зростання прямих іноземних інвестицій на 1 млн дол. США стимулювало зростання на 0,14 млн грн). Такі результати свідчать про те, що інвестиційна діяльність в аграрній сфері як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів залишається другорядною. У результаті суми наявних інвестованих ресурсів не відповідають обсягам необхідних. Основним джерелом покриття розриву, що виникає при інвестуванні основного капіталу аграрної сфери виступають власні кошти сільськогосподарських підприємств, сформовані за рахунок прибутку та амортизаційних відрахувань. Встановлено наявність тісного зв'язку (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,72) між бюджетним фінансуванням видатків аграрної сфери та її валовим продуктом. Побудоване адекватне регресійне рівняння (коефіцієнт детермінації 0,92), дозволяє зробити важливий соціально-економічний висновок: за відсутності бюджетної підтримки валовий продукт аграрної сфери може зменшитися на 619,5 млн грн, тобто на таку саме суму може зменшитися ВВП національної економіки за браком державної підтримки аграрної сфери. Такий висновок, ще раз підтверджує, що в аграрній сфері України держава повинна здійснювати державне регулювання інвестиційного процесу і здійснювати як контроль за наданими інвестиціями, так і використовувати ці інвестиційні ресурси для фінансового забезпечення національних проєктів, цільових і регіональних програм.

Враховуючи актуальність в Україні перетворень та економічного розвитку аграрної сфери, переконані, важливим є досвід країн Європейського союзу. Особливий інтерес являє досвід Франції, яка має сильні тенденції державного регулювання регіонального, економічного та соціального розвитку, а також досвід формування сталого економічного розвитку сільських регіонів Німеччини та Польщі, багато

проблем яких схожі з аналогічними економічними проблемами аграрної сфери України.

Варто зазначити, що в умовах глобалізаційної економіки, у межах обраної державної інвестиційної політики, необхідно мати якісно нові фінансово-економічні механізми та інституціональні рішення у сфері трансформації державного управління, які б здійснювали координацію загальної стратегії розвитку та соціально-економічної політики.

Для розв'язання цієї проблеми нами запропоновано динамічну модель інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери України:

$$\Delta I_{ce} \geq \Delta EK_{ce} \geq \Delta BП_{ce} \geq \Delta ПП_{ce},$$

де ΔI_{ce} – темпи приросту інвестицій в основний капітал сільського господарства;

ΔEK_{ce} – темпи приросту експорту сільськогосподарської продукції;

$\Delta BП_{ce}$ – темпи приросту валового продукту аграрної сфери;

$\Delta ПП_{ce}$ – темпи приросту продуктивності праці в аграрній сфері.

Запропонована модель інвестиційного забезпечення побудована відповідно до теорії «нового прагматизму», який для України, виступає логічним продовженням нового підходу до модернізації державного управління інноваційною діяльністю як в аграрній сфері, так і інших видах економічної діяльності.

В країнах ЄС привабливим для України є підхід до державної підтримки цього напрямку, який полягає в тому, що бюджетні кошти повинні «прискорювати» процес сталого розвитку. В бюджеті ЄС на 2012 р. превалюють видатки на сталий розвиток (44,7 %) і збереження природних ресурсів та управління ними (42,8 %). Видатки на сталий розвиток розподіляються на: конкурентоспроможність (8,7 %) і зайнятість (36,0 %). Видатки на збереження природних ресурсів та управління ними включають: прямі виплати та пов'язані з ринком витрати (31,9 %) і розвиток сільських територій, довкілля, рибальства (10,9 %), тобто в центрі уваги довгостроковий економічний розвиток і зайнятість.

Таким чином, можна констатувати, що фінансове забезпечення інноваційної діяльності в аграрній сфері України і підвищення інвестиційної привабливості суб'єктів аграрної сфери в контексті концепції сталого розвитку сталого розвитку вимагає мати якісно нову модель інвестиційного забезпечення, яка б дозволяла здійснювати трансформації державного управління та координувати загальну стратегію розвитку та інвестиційну політику. Крім того, для переходу на модель сталого розвитку аграрної сфери України необхідно на державному та регіональному рівнях реалізувати ряд заходів: стабілізація макроекономічної ситуації; формування стабільної нормативно-правової бази для залучення інвестицій; збільшення джерел фінансування капітальних інвестицій на природоохоронні заходи; посилення гарантій захисту інвестицій та доходів інвесторів; забезпечення вільного руху капіталів та переміщення товарів тощо; розвитку комплексного законодавчого забезпечення запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення; здійснення заходів щодо оптимізації використання земельних ресурсів тощо; впровадження необхідних державних програм розвитку сільських територій: забезпечення належного рівня інфраструктури аграрного сектору та реалізація масштабних інвестиційно-інноваційних проектів.